

NENUSTATYTŲ TEISIŲ TURĖTOJŲ KŪRINIAI

Jurga Gradauskaitė

KOKIE KŪRINIAI GALI TAPTI „NAŠLAIČIAIS“? RŪŠYS

LITERATŪROS KŪRINIAI

knygos, dienoraščiai, periodika ir kt. bei jų **SUDĖTINĖS DALYS**

FONOGRAMOS

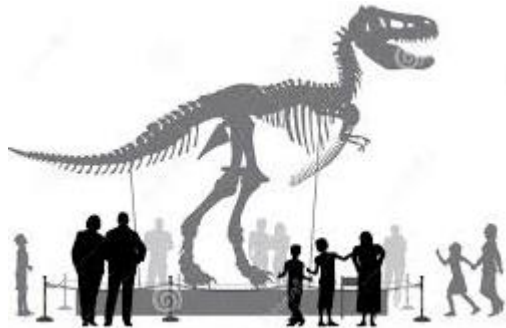
muzikos įrašai; laikmenos, kur fiksuotas garsas be vaizdo

AUDIOVIZUALINIAI

video įrašai; laikmenos, kur fiksuotas vaizdas/garsas su vaizdu

KOKIE KŪRINIAI GALI TAPTI „NAŠLAIČIAIS“? PRISKIRTINUMAS NAUDOTOJUI

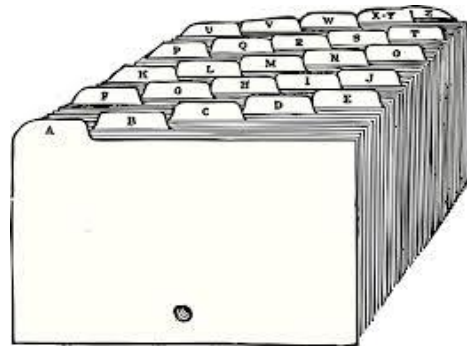
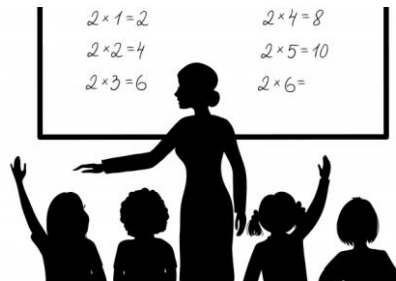

MUZIEJAI

BIBLIOTEKOS

ŠVIETIMO IR MOKSLO ĮSTAIGOS

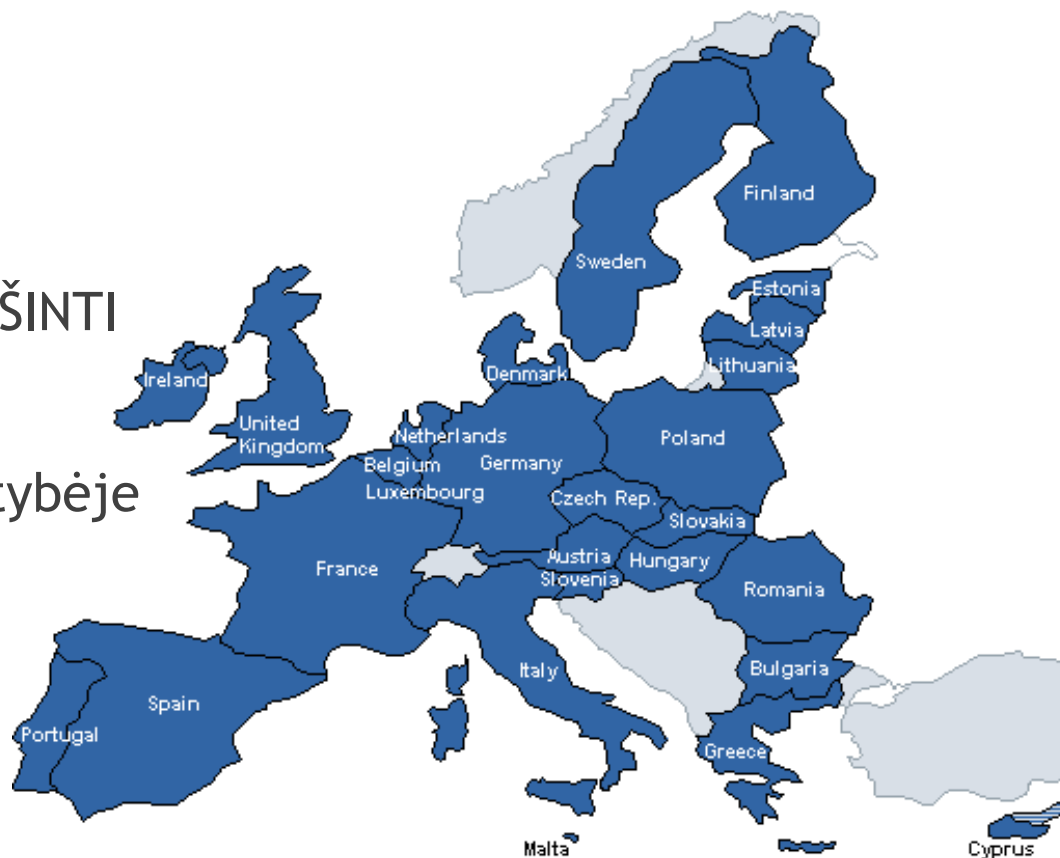

ARCHYVAI

KOKIE KŪRINIAI GALI TAPTI „NAŠLAIČIAIS“? GEOGRAFIJA

- ▶ Valstybė, kurioje pirmą sykį IŠLEISTI/TRANSLIUOTI/PAVIEŠINTI
- ▶ Abipusis pripažinimas
- ▶ Galimybė ieškoti kitoje valstybėje
- ▶ O jei už ES ribų?

KOKIE KŪRINIAI GALI TAPTI „NAŠLAIČIAIS“? TEISIŲ GALIOJIMAS

- ▶ TEISĖS (TEBE)SAUGOMI OBJEKTAI
- ▶ TEISIŲ GALIOJIMAS NEPASIBAIGĘS
- ▶ TERMINŲ APSKAIČIAVIMO PROBLEMOS

KOKIE KŪRINIAI GALI TAPTI „NAŠLAIČIAIS“? „DINGĘ“ TEISIŲ TURĖTOJAI

- ▶ Nėra žinomi „tėvai“
- ▶ Žinomi, bet jų neįmanoma rasti

APIBENDRINKIME: KŪRINIAI „NAŠLAIČIAI“

JEI:

- ▶ Rašytiniai, audio, video
- ▶ Tam tikrų atminties institucijų, švietimo įstaigų kolekcijose
- ▶ ES „kilmės“
- ▶ Autorių teisės saugomi
- ▶ „Našlaitystė“ - dingę „tėvai“

→ GALIMA PRADĖTI PAIEŠKĄ

PAIEŠKA

- ▶ INDIVIDUALI (KIEKVIENO KOLEKCIJOJE ESANČIO KŪRINIO ATŽVILGIU)
- ▶ IŠANKSTINĖ
- ▶ IŠSAMI
- ▶ SAŽININGA
- ▶ KILMĖS ŠALYJE
- ▶ DOKUMENTUOJAMA

} „PAVYZDINIS“ PAIEŠKOS ŠALTINIŲ SĄRAŠAS

PAIEŠKA

- ▶ OBJEKTO IDENTIFIKAVIMAS

- ▶ GALIOJIMO TERMINO NUSTATYMAS

- ▶ TEISIŲ TURĖTOJO NUSTATYMAS

PAIEŠKA

▶ OBJEKTO IDENTIFIKAVIMAS

- ▶ Ar tai - kūrinys?
- ▶ Ar tai kūrinys iš „galimų našlaičių“ sąrašo?
- ▶ Kolekcijoje?
- ▶ Geografija

▶ GALIOJIMO TERMINO NUSTATYMAS

▶ TEISIŲ TURĖTOJO NUSTATYMAS

PAIEŠKA

▶ OBJEKTO IDENTIFIKAVIMAS

▶ GALIOJIMO TERMINO NUSTATYMAS

- ▶ *Public domain?*
- ▶ Sukūrimo/atlikimo/paskelbimo /išleidimo datos nustatymas
- ▶ Autorių t. terminų skaičiavimas
- ▶ Gretutinių t. terminų skaičiavimas

▶ TEISIŲ TURĖTOJO NUSTATYMAS

PAIEŠKA

▶ OBJEKTO IDENTIFIKAVIMAS

▶ GALIOJIMO TERMINO NUSTATYMAS

▶ TEISIŲ TURĖTOJO NUSTATYMAS

- ▶ Autorius / autoriai?
- ▶ Atlikėjai?
- ▶ Paveldėtojai?
- ▶ Leidėjai
- ▶ Fonogramos / filmo gamintojai
- ▶ Teisių administravimo institucija
- ▶ Kiti teisių perėmėjai
- ▶ *KONTAKTAI?*

PAIEŠKA

- ▶ INDIVIDUALI (KIEKVIENO KOLEKCIJOJE ESANČIO KŪRINIO ATŽVILGIU)
 - ▶ IŠANKSTINĖ
 - ▶ IŠSAMI
 - ▶ SAŽININGA
 - ▶ KILMĖS ŠALYJE
 - ▶ DOKUMENTUOJAMA
- } „PAVYZDINIS“ PAIEŠKOS ŠALTINIŲ SĄRAŠAS

→ „TĖVAI“ NERASTI
↓
REGISTRACIJA

DOKUMENTAVIMAS IR „NAŠLAIČIŲ“ REGISTRACIJA

NACIONALINIS LYGMUO

ES LYGMUO

- ▶ PAIEŠKOS REZULTATAI
- ▶ NAUDOJIMO BŪDAI
- ▶ STATUSO POKYČIAI
- ▶ KONTAKTAI

PAIEŠKA

- ▶ INDIVIDUALI (KIEKVIENO KOLEKCIJOJE ESANČIO KŪRINIO ATŽVILGIU)
 - ▶ IŠANKSTINĖ
 - ▶ IŠSAMI
 - ▶ SAŽININGA
 - ▶ KILMĖS ŠALYJE
 - ▶ DOKUMENTUOJAMA
- } „PAVYZDINIS“ PAIEŠKOS ŠALTINIŲ SĄRAŠAS

„NAŠLAIČIŲ“ PANAUDOJIMAS

2 TEISĖS

tai yra LR ATGTĮ saugomų autorių (kitų teisių turėtojų) teisių išimtis

ATGAMINIMAS

ne tik išsaugojimui ir atkūrimui, bet ir siekiant padaryti viešai prieinamus

PADARYMAS VIEŠAI PRIEINAMAI

kad visuomenė galėtų pasiekti internetu

„NAŠLAIČIŲ“ PANAUDOJIMAS

„VISUOMENĖS NARIO“ PERSPEKTYVA

VEIKSMAI	+/-	PLAČIAU SKYRIUJE
Neribotas naudojimas	-	5.2
Autorystės nurodymas	+*	5.7
Pakeitimai, išvestiniai kūriniai	-	5.4
Įpareigojimas dalintis išvestiniais kūriniais analogiškomis sąlygomis	-	5.5
Komercinis naudojimas	-	5.3
Naudojimas edukaciniais tikslais (ne tik LR ATGTĮ nustatytais atvejais - žr. 5.6 skyrių)	-	5.6
		* Jei žinoma.

InC-EU-OW

 EU ORPHAN
WORK

„NAŠLAIČIŲ“ PANAUDOJIMAS - „PINIGINIAI REIKALAI“

ATGAMINIMAS

PADARYMAS VIEŠAI
PRIEINAMAI

...tik siekiant tikslų, susijusių su *viešąjį interesą* tenkinančių misijų įgyvendinimu, visų pirma savo kolekcijoje laikomų kūrinių ir fonogramų *išsaugojimo*, atgaminimo ir prieigos prie jų suteikimo kultūriniais ir *švietimo* tikslais...

„NAŠLAIČIŲ“ PANAUDOJIMAS - „PINIGINIAI REIKALAI“

baimintasi, kad bibliotekos (kitos institucijos) pradės naudoti komercijai, ir taip nesažiningai konkuruos skaitmeninių knygų rinkoje

ATGAMINIMAS

PADARYMAS VIEŠAI PRIEINAMAI

...tik siekiant tikslų, susijusių su *viešąjį interesą* tenkinančių misijų įgyvendinimu, visų pirma savo kolekcijoje laikomų kūrinių ir fonogramų *išsaugojimo*, atgaminimo ir prieigos prie jų suteikimo kultūriniais ir *švietimo* tikslais...

„NAŠLAIČIŲ“ PANAUDOJIMAS - „PINIGINIAI REIKALAI“

ATGAMINIMAS

**PADARYMAS VIEŠAI
PRIEINAMAI**

tik su atgaminimu ir padarymu viešai prieinamais susijusių

išlaidų kompensavimui

„NAŠLAIČIŲ“ PANAUDOJIMAS - „PINIGINIAI REIKALAI“

ATGAMINIMAS

**PADARYMAS VIEŠAI
PRIEINAMAS**

tik su atgaminimu ir padarymu viešai prieinamais susijusių

išlaidų kompensavimui

negalima „uždirbti pelno“

„NAŠLAIČIŲ“ PANAUDOJIMAS - „PINIGINIAI REIKALAI“

ATGAMINIMAS

PADARYMAS VIEŠAI
PRIEINAMAIŠ

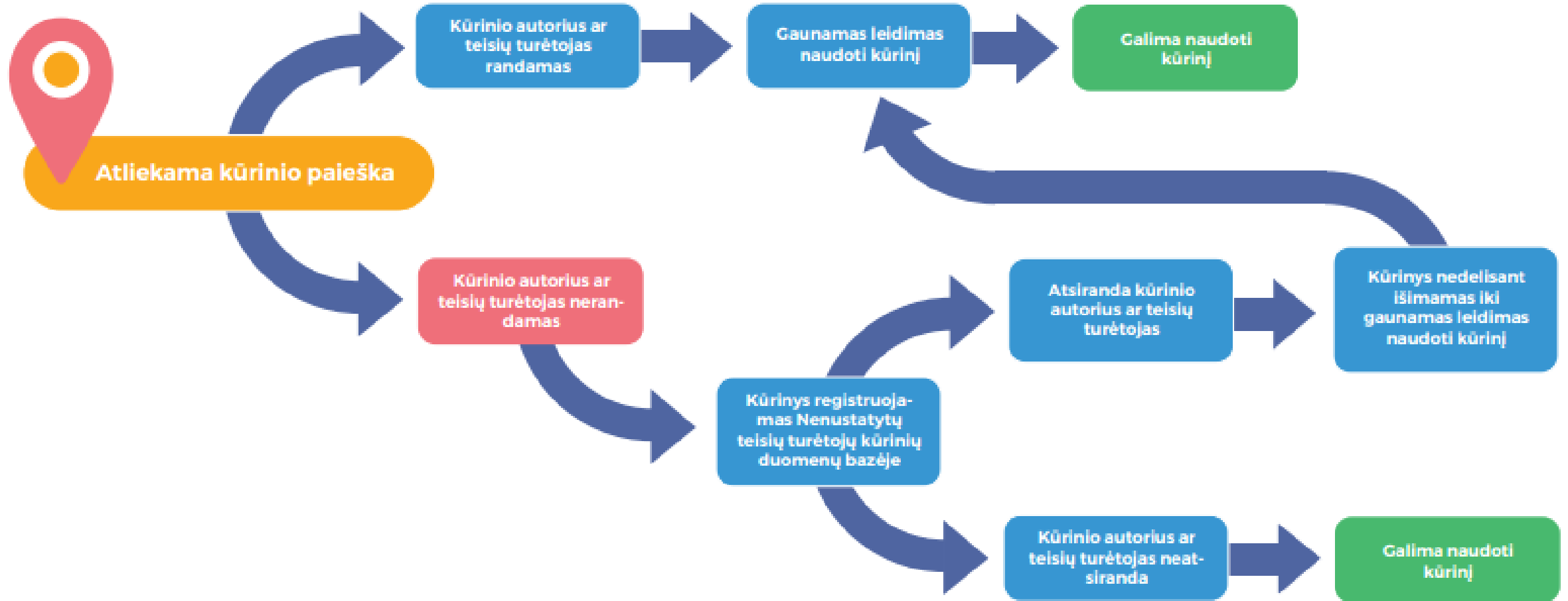
tik su atgaminimu ir padarymu viešai prieinamais susijusių

išlaidų kompensavimui

*galima „pasidengti“ personalo,
laiko, vietos ar pan. išlaidas*

„NAŠLAIČIŲ“ „EVOLIUCIJA“

„GRIEŽTI TĖVAI“

- ▶ Galimybė tartis dėl tolimesnio naudojimo
- ▶ „Išlikimas“ atmintyje
- ▶ Žinomumas ir sklaida visuomenei
- ▶ Kultūrinė vertė v. ekonominė vertė

arba

- ▶ Leidimo tęsti naudojimą nedavimas
- ▶ Kompensacija

„GRIEŽTI TĖVAI“

- ▶ Galimybė tartis dėl tolimesnio naudojimo
- ▶ „Išlikimas“ atmintyje
- ▶ Žinomumas ir sklaida visuomenei
- ▶ Kultūrinė vertė v. ekonominė vertė

arba

- ▶ Leidimo tęsti naudojimą nedavimas
- ▶ Kompensacija

↘
KAIP IR KIEK?

KOMPENSACIJA - KAIP?

- ▶ Pareiġa pateikti įrodymus dėl „tėvystės“
- ▶ KM nustatyta tvarka
- ▶ KM patvirtinta eksp. komisija „rekomenduoja“
- ▶ KM tvirtina

KOMPENSACIJA - KIEK?

- ▶ Paieška ir jos sąnaudos?
- ▶ Pajamos/pelnas?
- ▶ Naudojimo teisėtumas, trukmė?
- ▶ Pasiekiamumo/panaudojimo faktas?
- ▶ Vertė rinkoje?

KOMPENSACIJA - KIEK? - LR įst.

- ▶ viešas prieinamumas
- ▶ naudojimo būdai
- ▶ poreikis išsaugoti arba atgaminti prarastus, sunaikintus arba tapusius netinkamus naudoti egzempliorius
- ▶ naudotojo siekiamų viešojo intereso tikslų svarbą
- ▶ galimą padarytą žalą teisių turėtojams

KOMPENSACIJA - KIEK? - LR įst.

- ▶ max 10 BSA (= 380 EUR) - preziumuotina maksimaliai žalingas naudojimas? 😊
- ▶ vienkartinė
- ▶ mokama iš valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įst. šiam tikslui numatytų lėšų

KOMPENSACIJA

- ▶ įrankis „siekti balanso“ tarp autoriaus ir visuomenės interesų
- ▶ „išlaisvina nuo neteisėtumo“
- ▶ valstybė (ES) nustatė, kad tai reikalinga ir turi būti mokama
- ▶ ...nes visuomenė turi pasiekti „našlaičius“
- ▶ ...o atminties institucijos ir švietimo įstaigos veikia tam, kad tai užtikrinti

VISUOMENĖS POREIKIAI

- ▶ Autorių teisės - „nauja“ koncepcija
- ▶ Nuoseklūs žingsniai „griežtumo“ link
- ▶ Kokius „gėrius“ turi ginti valstybės politika?
- ▶ Ar interneto atsiradimas ką nors keičia?
- ▶ Kaip rasti pusiausvyrą tarp autoriaus, visuomenės ir valstybės tikslų?

VISUOMENĖS POREIKIAI

- ▶ Autorių teisių apsauga - „nauja“ koncepcija
- ▶ Nuoseklūs žingsniai „griežtumo“ link
- ▶ Kokius „gėrius“ turi ginti valstybės politika?
- ▶ Kam įsteigtos bibliotekos, muziejai, archyvai?
- ▶ Ar interneto atsiradimas ką nors keičia?
- ▶ Kaip rasti pusiausvyrą tarp autoriaus, visuomenės ir valstybės tikslų?

→ „NAŠLAIČIŲ DIREKTYVA“
pirmas žingsnis „atvirkštine kryptimi“

PERSPEKTYVOS

Pasiūlymas Europos parlamento ir tarybos direktyvai dėl autorių teisių bendrojoje skaitmeninėje rinkoje 2016/0280 (COD)

- ▶ Siūloma išimtis, leidžianti atminties institucijoms daryti jų kolekcijose nuolat esančių kūrinių ar kitų objektų kopijas bet kokių formatu bet kokioje laikmenoje, kiek tai būtina jiems išsaugoti. Taigi išimtis įteisina *skaitmeninimą išsaugojimui be sutikimų* gavimo Europos mastu.
- ▶ *Kolektyvinio administravimo organizacijos* (pavyzdžiui, LATGA-A, AGATA ir kt.) atminties institucijoms suteikdamos licencijas dėl jų rinkiniuose nuolat esančių kūrinių ar kitų objektų, kurių nebėra „komercinėje apyvartoje“, skaitmeninimo, platinimo, viešo skelbimo ar pateikimo naudotis, galės licencijuoti ir tokios kolektyvinio administravimo organizacijos *neatstovaujamų* asmenų kūrinių/atlikimų/įrašų naudojimą, su sąlyga, kad šių objektų *nebėra „komercinėje apyvartoje“*. Taigi atminties institucijos iš esmės (jei bus išpildytos reikiamos direktyvoje nustatytos sąlygos) galės gauti licencijas skaitmeninti ir skelbti bet kokius vietinius kūrinius, nebesančius prekyboje.

Klausimai?

AČIŪ